

اتاق مشترک بازرگانی ایران و ایتالیا

**بند «فورس ماژور» (قوه قهریه)
در قراردادهای بین ایران و ایتالیا**

**توصیه هایی به بازرگانان ایرانی در باب
اپیدمی «ویروس کرونا»**

فروردین ۱۳۹۹

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

IRAN-ITALY

ایران و ایتالیا

CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE

شیوع اخیر «ویروس کرونا»، برای مدت زمانی طولانی تأثیر بسیار شدید بر اقتصاد، تجارت و روابط بازرگانی بین‌المللی وارد آورده و خواهد آورد.

موارد تأثیر این اپیدمی بر روابط و قراردادهای بازرگانی نا همگن است، لیکن ویژگی مشترک در تأخیر و حتی عدم امکان شرکتهای ایتالیائی و ایرانی در انجام تعهدات آنان (اعم از تأمین کالا و یا ارائه خدمات) میباشد. در شرایط اضطراری همانند شرایط موجود، بازرگانان و کارآفرینانی که در موقعیت عدم امکان انجام تعهدات قراردادی خود واقع میشوند، بطور معمول به بند «فورس ماژور» یا (قوه قهریه) متوسل میشوند.

مفهوم «فورس ماژور Force Majeure» در حقوق بین‌الملل

بطور کلی می‌توان گفت که اصل حقوقی «فورس ماژور» تقریباً در همه کشورها از جمله ایتالیا و ایران به رسمیت شناخته شده. بطور اخص، طبق ماده ۱۲۵۶ بند ۱ قانون مدنی ایتالیا، امکان انقراض تعهد در صورتی که انجام آن از جانب طرف متعهد، بعلت ایجاد موقعیت اضطراری غیر ممکن باشد، پیش‌بینی میشود.

ماده ۲۲۹ قانون مدنی ایران مقرر میدارد، که در صورتیکه طرف متعهد نتواند، بعلت واقعه ای اضطراری و اجتناب ناپذیر که خارج از اراده او باشد، به تعهداتش عمل کند، نمیتوان او را مسئول و پاسخگوی ضرر و زیان وارده به طرف مقابل محسوب نمود. در سطح بین‌المللی، ماده ۷،۱،۷ اصول «یونیدروا-UNIDROIT» (یکسان سازی حقوق خصوصی)، مقرر مینماید که طرف غفلت کننده از مسئولیت خود معاف گردد، مشروط بر اینکه عدم رعایت تعهد به علت شرایط خارج از چارچوب و امکان کنترل او و بهنگام عقد قرارداد، برای او غیر قابل پیش‌بینی بوده. اصلی مشابه بوسیله ماده ۷۹ کنوانسیون وین سال ۱۹۸۰ در مورد فروش کالا در سطح بین‌المللی پیش‌بینی میشود.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

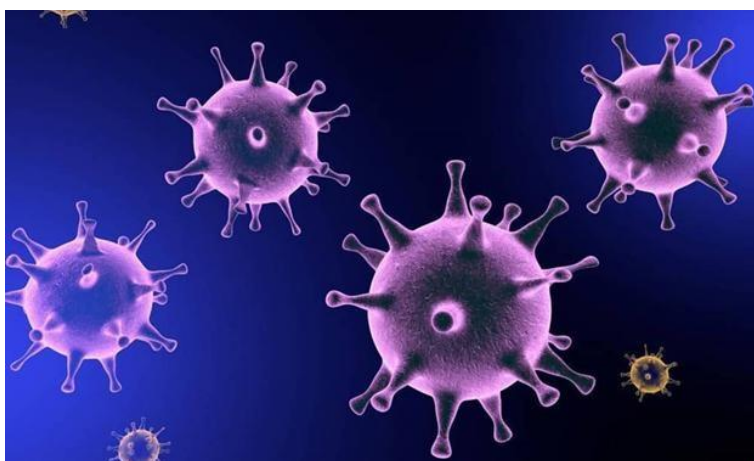
IRAN-ITALY

ایران و ایتالیا

CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE

با این حال لازم است که بین قراردادهای منعقد شده قبل از پخش خبر وجود ویروس، که انجام نشده، و قراردادهای منعقد شده پس از آنکه طرفین می باید از وجود ویروس و گسترش سریع آن آگاه بودند، تفاوت قائل شد. در حالت اول، شرایط «فورس ماژور» میتواند، بصورت تئوریک، از سوی طرفی که خود را قادر به انجام تعهداتش نمی بیند، مطرح گردد.

لیکن، در صورتیکه قراردادی پس از انتشار خبر مبنی بر شیوع و گسترش اپیدمی در سطح جهانی، منعقد گردد، هیچیک از طرفین نمیتواند مسئله «فورس ماژور» را عنوان نماید، از آنجاکه به هنگام انعقاد قرارداد از رویداد آگاهی داشته و یا می باید، با توجه و تعمق بیشتر آگاهی میداشت. در نتیجه، در چنین حالتی، طرف متخلف باید مسئول شناخته شود و خسارت را پرداخت نماید.

توصیه های عملیاتی

از دیدگاه صرفا عملیاتی، موارد زیر توصیه میشود:

۱. در صورت شروع مذاکرات جدید و یا عقد قراردادهای جدید با شرکت های ایتالیایی، متن قراردادی تنظیم کنید که به تفصیل موارد «فورس ماژور» و راه حل های متعاقب آن را مشخص نماید، و یا در صورتیکه چنین قراردادی از پیش تنظیم شده باشد، قراردادی برای تحویل چند نوبتی تنظیم نمایید.
۲. با توجه به فوق العاده حساس بودن موضوع، از بکار بردن بندهای استاندارد اجتناب کنید، بلکه بصورت کامل موارد «فورس ماژور» و پیامدهای آن را مقرر نمایید.
۳. اگر شرکت ایتالیایی که باید از آن کالایی و یا مبلغی پرداختی دریافت کنید، موقعیت «فورس ماژور» را مطرح کند، از او بخواهید تا گواهینامه «فورس ماژور» صادره اتاق های بازرگانی ایتالیا را برای شما ارسال نماید.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

IRAN-ITALY

ایران و ایتالیا

CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE

۴. در صورتیکه شرکت ایرانی قرارداد عرضه محصولات غذایی (مانند زعفران، خشکبار، گوشت و غیره...) با یک مشتری ایتالیایی داشته باشد و طرف ایتالیایی سرویس را بعلت ترس از خطر سرایت عفونت نپذیرد، طرف عرضه کننده باید گواهینامه هایی در اثبات اینکه کالا بشدت تحت کنترل و آزمایشات لازم در ایران قرار گرفته فراهم آورد تا قادر باشد به طریق مؤثری طرف مقابل را وادار به پذیرفتن خدمات موضوع قرارداد نماید.
۵. اگر شرکت ایرانی هنوز در شرایط اضطراری به دلیل «کرونا ویروس» نباشد و از این رو هنوز بصورت تئوریک قادر به انجام تعهدات خود باشد، باید، به نشانه حسن نیت، به طرف قرارداد ایتالیایی خود اطلاع دهد که در کشور مبتلا به اپیدمی بسر میبرد و احتمال بروز شرایطی که اجرای صحیح تعهدات قرارداد را غیر ممکن کند غیر قابل پیش بینی است (به فرض اینکه شرکت ایرانی باید کالا را در ایتالیا تحویل بگیرد، لیکن بعلت انسداد در حمل و نقل قادر به انجام اینکار نباشد).
۶. جمع آوری و حفظ هرچه بیشتر مستندات در مورد وضعیت اپیدمی، اثرات آن و غیره... (مقالات، گزارشات و سرویس های خبری و سایر موارد مشابه) که ممکن است روزی در صورت اختلاف حقوقی مورد نیاز باشد.

- و از نقطه نظر عملی، به برخی از شرایط متداول و برخی توصیه ها در این زمینه، اشاره میشود:
- مورد ۱:** یک شرکت ایرانی که محصولاتی (مانند مواد اولیه یا مواد غذایی) به یک خریدار ایتالیایی عرضه می کند، بعلت اپیدمی دیگر قادر به انجام سفارشات و یا انجام خدمات خود نیست.
- در چنین شرایطی توصیه میشود که از پیش و در فاصله زمانی کافی، در رعایت اصل حسن نیت، طرف مقابل را در مورد احتمال انسداد عرضه کالا مطلع نماید.
- در این اطلاعیه توصیه می شود که دلایل شرایطی که «فورس ماژور» از آن ناشی شده یا ناشی خواهد شد ذکر گردد (مانند مسدود شدن حمل و نقل، مسدود شدن گذرگاه های مرزی، متوقف شدن تولید، عدم تأمین محصولات از جانب کارپردازان، کمبود مواد، و غیره...)، تا که هیچگونه سهل انگاری مطرح نشود.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

IRAN-ITALY

ایران و ایتالیا

CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE

حتی در صورت یک تأخیر ساده نیز توصیه میشود که مراتب را فوراً به طرف مقابل اعلام کنید. همچنین مناسب خواهد بود که در پشتیبانی از آنچه که گفته شد اسنادی فراهم کنید (از قبیل مقالات روزنامه، اقدامات مربوطه دولتی یا محلی). بعلاوه، بجا خواهد بود که سعی کنید با شرکای تجاری خود در مورد راه حل های مشترک، عادلانه و معقول به توافق برسید.

مورد ۲: یک شرکت ایرانی از کارپردازان ایتالیایی خود اطلاعیه ای دریافت میکند که در آن، با مطرح نمودن موقعیت «فورس ماژور»، آنان اعلام میدارند که دیگر قادر به انجام تعهدات قراردادی خود نمی باشند. شرکت ایرانی باید از آنان اسناد تأیید کننده بخواهد: در حقیقت، کافی نیست که کارپردازان بعلت انتشار ویروس شرایط کلی بحرانی را مطرح نمایند، بلکه باید شواهد مستند جامع و دقیق ارائه دهند. در واقع، سهل انگاری از جانب شرکت ایتالیایی (مانند عدم کفایت موجودی، ارزیابی غلط در جدی بودن عفونت و غیره ...)، شرایط «فورس ماژور» را بی اعتبار نموده و او را مسئول عدم انجام تعهدات و در نتیجه موظف جبران خسارات وارده به شرکت ایرانی میدانند.

داریوش گرجی

وکیل دعاوی در ایتالیا